

RAPPORT ÖVER FINNSHYTTANS KULTURHISTORIA ÅR 2018

**SAMMANSTÄLLNING AV FINNSHYTTANS KULTURHISTORIA MED DESS
BYGGNADER OCH LÄMNINGAR ÅR 2018 MED ANLEDNING AV EN NY
DETALJPLAN FÖR FINNSHYTTAN**

Per Brattén

RAPPORT ÖVER FINNSHYTTANS KULTURHISTORIA ÅR 2018.

SAMMANSTÄLLNING AV FINNSHYTTANS KULTURHISTORIA MED DESS BYGGNADER OCH LÄMNINGAR ÅR 2018 MED ANLEDNING AV EN NY DETALJPLAN FÖR FINNSHYTTAN.

Sammanställningen utförd år 2018 av Per Brattén.

Innehåll:

1. Bakgrund

2. Kort industrihistorik över Finnsyttan

3. Kartor

3.1 Äldre kartor

3.2 Övriga äldre kartor

4. Kulturhistorisk inventering 1976

4.1 Bostäder och bostadslämningar

4.2 Kulturhistoriska lämningar utöver bostäder

5. Kulturhistoriska lämningar öster om länsväg 246

6. Sammanfattning

6.1 Kulturhistoriska byggnader och byggnadslämningar

6.2 Övriga kulturhistoriska lämningar

7. Slutkommentar angående detaljplanen för Finnsyttan och de kulturhistoriska byggnaderna och lämningarna inom denna

8. Källförteckning

1. Bakgrund

Finnsmyttan, som ligger i Värmlands län, Filipstads kommun och Färnebo socken, är en gammal hyttby. Byn är belägen knappt en kilometer norr om Filipstad och på båda sidor av länsväg 246. På den västra sidan av länsvägen och ner mot sjön Lersjön har Filipstads kommun tagit fram en detaljplan för vägar, bostadsbebyggelse och småbåtshamnar. I samband med denna detaljplan har det uppmärksammats, att det detaljplanerade området vid Finnsmyttan hyser kulturhistoriska lämningar. I ett försök att kartlägga dessa kulturhistoriska lämningar har det genomförts litteratur- och arkivstudier samt fältstudier. Resultaten från dessa studier har sammanställts i denna rapport.

2. Kort industrihistorik över Finnsmyttan

Finnsmyttan, som är belägen strax norr om Filipstad, är från början en hyttby med gamla anor.

Finnsmyttans hytta (masugn) anlades redan före år 1540 och är således en av de femton hyttor i och kring Filipstad, som finns upptagna i Gustav Vasas jordebok från samma år. Denna hytta var den äldre av de två hyttor, som kom att anläggas vid Finnsmyttabäcken mellan Hemtjärn och Lersjön. I skattelängden från år 1560 finns två bergsmän vid hyttan. Hyttan nedblåstes år 1751, vilket menas att tackjärnsframställningen upphörde. Äldre stavning av byn Finnsmyttan och Finnsmyttans hytta är Finshyttan.

En hammare, för färskning av tackjärnet från hyttan till smidbart järn, fick privilegier år 1643. Hammaren ödelades redan före år 1666.

En ny hytta uppfördes år 1875 på den plats där den äldre hyttan stått. Blåsningarna i hyttan påbörjades 1876. Hyttan var i drift fram till år 1925. Hyttbyggnaden brann ner år 1934.

Egendomen Finnsmyttan inköptes år 1867 av gruvbyggmästaren Olof Bergström. På egendomen fanns endast en kvarn. Kvarnen nedlades år 1876.

År 1868 uppfördes en såg och en snickeriverkstad samt en smedja för tillverkning av gruvverktyg. Sågen nedlades år 1876.

År 1872 anlades ett gjuteri.

År 1873 byggdes en mekanisk verkstad.

Redan på 1770-talet började man tillverka vattenturbiner, men det var på 1880-talet som den stora tillverkningen av vattenturbiner startade och som kom att göra AB Finshyttans Bruk världsberömt. Bruket såldes till Karlstads Mekaniska Verkstad år 1959. I början på 1970-talet lades verksamheten ner i Finnsmyttan.

3. Kartor

I kommunarkivet hos Filipstads kommun förvaras olika årgångar av äldre kartor över Finnsmyttans by (se 3.1 nedan). Kartorna återfinns i arkivet med olika kartförvaringsnummer (se ”8. Källförteckning” nedan). Förutom dessa har även andra äldre kartor studerats över Finnsmyttan (se 3.2 nedan). Inom parantes och med kursiv stil beskrivs vad varje karta innehåller beträffande Finnsmyttan.

3.1 Äldre kartor

Karta över Färnebo Härad år 1896. Häradet kartlagt åren 1868-74 och översatt åren 1894-95. *(Skog, öppen mark, byggnader, vägar, stigar, järnvägar m.m. På kartan återfinns Finnshyttans hytta och järnvägsstation, gjuteri och mekanisk verkstad, herrgården, Tranbo, Hökbo m.m.)*

Översiktskarta år 1944 över bland annat trakten norr om Filipstad med Finnshyttan. *(Finnshyttans industriområde är markerat på kartan.)*

Fotokarta över Filipstad. Flygfotografering år 1949. *(Finnshyttans by finns med på flygfotot.)*

Karta över Filipstads ägor år 1696. Avritad år 1895. *(Finnshyttans hytta är inritad på kartan.)*

3.2 Övriga äldre kartor

På den Ekonomiska kartan från åren 1883-1895 ges samma detaljerade information om Finnshyttan, som kan ses på kartan över Färnebo Härad år 1896 (se 3.1 ovan).

Törnebohms berggrundskarta över Filipstad bergslag år 1874. *(Herrgården, kvarnen, Tranbo, Hökbo, masmästarbostaden m.m. finns med på kartan.)*

Karta över förslag till avstyckningsplan å ett område inom Finnshyttan 1:9 Färnebo socken Värmlands län upprättad år 1946. *(Finnshyttans industriområde med industribyggnader, bostadshus, uthus, jordkällare m.m. finns med på kartan.)*

4. Kulturhistorisk inventering 1976

I Filipstads kommun och Färnebo socken, inom vilket Finnshyttan ligger, genomfördes år 1976 en kulturhistorisk inventering. Inventeringen utfördes av Filipstads kommun.

Nedanstående fastigheter ligger inom detaljplanen för området Finnshyttan och väster om länsväg 246. Fastighetsbeteckningarna inom parentes är hämtade från 1976 års kulturhistoriska inventering. Dessa fastighetsbeteckningar har ersatts av nya enligt nedan.

I den kulturhistoriska inventeringen finns en beskrivning över byggnaderna på respektive fastighet med tillhörande foton. En skiss över byggnadernas placering i förhållande till varandra har gjorts, vilket är till god hjälp vid fältarbeten, då många byggnader idag inte finns kvar.

Fastighetsnamn, fastighetsbeteckning inom parentes, byggnadsår samt byggnadsmateriel inom parentes, där sinnersten använts, är hämtade ur "Kulturhistorisk inventering 1976". I samband med denna "Rapport över Finnshyttans kulturhistoria år 2018" har kommentarer från dess författare gjorts.

(Sinnersten är ett vanligt byggnadsmaterial från förr i bergslagen och är en restprodukt (slag) från tillverkningen av tackjärn i hyttans masugn. Slaggen togs tillvara och kom att gutas till byggnadsblock kallat sinnersten. De användes till bostadshus, ladugårdar och jordkällare m.m.)

ObjektID-nummer är hämtade från Skogsstyrelsens Skog och Historia.

4.1 Bostäder och bostadslämningar

ObjektID-nummer är hämtade från Skogsstyrelsens Skog och Historia (S&H).

Finnshyttan 1:37 (Finnshyttan 1:27 B)

Kommentar: Bostadshus finns kvar. Samtliga uthus från den kulturhistoriska inventeringen 1976 finns kvar enligt plankarta med grundkarta från 2017.

Byggnadsår boningshus: 1900-1920

Byggnadsår uthus: 1900-1920

Finnshyttan 1:38 (Finnshyttan 1:27 A)

Brukskontor.

Kommentar: F.d. brukskontor till AB Finnshyttans Bruk. Brukskontoret finns kvar. Huset byggdes från början som brukskontor till AB Finnshyttans Bruk. Efter brukets nedläggning användes byggnaden som tryckeri och därefter som kontor till Filipstads Tidning. Numera finns flera bostadslägenheter i byggnaden.

Byggnadsår brukskontor: 1947

Byggnadsår uthus: 1950-1960

Finnshyttan 1:27 (Finnshyttan 1:27 D)

Övre Västerås (enligt Kulturhistorisk inventering 1976).

Västerås (enligt Skog & Historia).

Kommentar: F.d. bostadshus. Bostadshus och uthus finns ej kvar. Till fastigheten ska det ha funnits jordkällare, som ej blivit registrerade.

Byggnadsår boningshus: 1850-1900 (sinnersten)

Byggnadsår uthus: 1900-1960

ObjektID: 1027517 (S&H)

Finnshyttan 1:88 (Finnshyttan 1:27 E)

Nedre Västerås.

Kommentar: Bostadshus finns kvar. Samtliga uthus från den kulturhistoriska inventeringen 1976 finns kvar enligt plankarta med grundkarta från 2017. Sågverket och torkhuset, som låg på platsen, finns ej kvar. (Beträffande sågverket och torkhuset se 4.2 nedan.)

Byggnadsår boningshus: 1922-1923

Byggnadsår uthus: 1922-1960

Finnshyttan 1:27 (Finnshyttan 1:27 F)

Strand.

Kommentar: F.d. bostadshus. Bostadshus och uthus finns ej kvar. En sinnerstensbyggnad har funnits söder om bostadshuset och öster om den damm/vik, som har förbindelse med Lersjön via ett smalt sund. Platsen för byggnaden har ej registrerats och finns ej upptagen i den kulturhistoriska inventeringen från 1976.

Byggnadsår boningshus: 1875-1900 (sinnersten)

Byggnadsår uthus: 1875-1960

Byggnadsår jordkällare: 1875-1900 (sinnersten)

ObjektID: 1027583 (S&H)

Finnshyttan 1:36 (Finnshyttan 1:27 G)

Kullen.

Kommentar: Bostadshus finns kvar. Samtliga uthus från den kulturhistoriska inventeringen 1976 finns delvis kvar enligt plankarta med grundkarta från 2017.

Byggnadsår boningshus: 1880-1920 (sinnersten)

Byggnadsår uthus: 1900-1960-talet

Finnshyttan 1:33 (Finnshyttan 1:27 H)

Finnshyttans herrgård.

Kommentar: Herrgården finns kvar. Har troligen från början varit en bergsmansgård, som blivit ombyggd. Samtliga uthus från den kulturhistoriska inventeringen 1976 finns delvis kvar enligt plankarta med grundkarta från 2017.

Byggnadsår boningshus (herrgården): 1812 (Renoverad på 1890-talet och 1917.)

Byggnadsår annex och ritkontor: 1810 Kommentar: Ritkontoret rivet.

Byggnadsår iskällare: 1800-1900 (sinnersten)

Byggnadsår ladugård: 1800-talet (sinnersten m.m.) Kommentar: Ladugården riven.

Byggnadsår magasin: 1798 (sinnersten m.m.)

Byggnadsår garage: 1850-1900 (sinnersten) Kommentar: Finns kvar men är förfallet. Har använts till brandstation för Finnshyttans bruk. Byggnad ligger öster om länsväg 246 och söder om väg mot f.d. Finnshyttans järnvägsstation.

Byggnadsår övriga uthus: 1850-1950-talet Kommentar: Finns delvis kvar enligt plankarta med grundkarta från 2017.

Kommentar: Till Finnshyttans herrgård har funnits ett orangeri och ett lusthus, vilka ej noterats i den kulturhistoriska inventeringen 1976. (Beträffande dessa byggnader se 4.2 nedan.)

Finnshyttan 1:27 (Finnshyttan 1:27 Ma)

Nedre Tranbo (enligt Kulturhistorisk inventering 1976).

Tranbo (enligt Skog & Historia).

Kommentar: F.d. bostadshus. Finns ej kvar. Kvar av uthusen finns en delvis förfallen jordkällare av sinnersten (bod enligt Kulturhistorisk inventering 1976) med tre rum.

Byggnadsår boningshus: 1875-1900 (sinnersten)

Byggnadsår uthus: 1875-1960 (De flesta byggda av sinnersten.)

ObjektID: 1027607 (S&H)

Finnshyttan 1:27 (Finnshyttan 1:27 Mb)

Övre Tranbo (enligt Kulturhistorisk inventering 1976).

Nedre Tranbo (enligt Skog & Historia).

Kommentar: F.d. bostadshus. Har kallats för "Jon-Minas hus". Finns kvar men är mycket förfallet. Uthusen finns ej kvar. Huset finns med på Törnebohms berggrundskarta från 1874 som Tranbo.

Byggnadsår boningshus: 1850-1900 (sinnersten)

Byggnadsår uthus: 1875-1900 (sinnersten m.m.)

ObjektID: 1027609 (S&H)

Finnshyttan 1:27 (Finnshyttan 1:27 N)

Hökbo.

Kommentar: F.d. bostadshus. Bostadshus och uthus finns ej kvar. Huset finns med på Törnebohms berggrundskarta från 1874 som Hökbo.

Byggnadsår boningshus: 1875-1900 (sinnersten)

Byggnadsår ladugård: 1875-1900 (sinnersten m.m.)

Byggnadsår jordkällare: 1875-1900 (sinnersten)

Byggnadsår övriga uthus: 1920-1960-talet

ObjektID: 1027664 (S&H)

4.2 Kulturhistoriska lämningar utöver bostäder

RAÄ-nummer är hämtade från Skogsstyrelsen samt ur boken Värmlandsberg (Atlas över Sveriges bergslag). RAÄ (Riksantikvarieämbetet).

Hyttområde m.m.

RAÄ-nummer Färnebo 261:1

Värmlandsberg (Atlas över Sveriges bergslag) sidan 117 och RAÄ 261.

Minnessten

RAÄ-nummer Färnebo 13:1

Värmlandsberg (Atlas över Sveriges bergslag) sidan 115 och RAÄ 13.

Kommentar: Minnesstenen står strax öster om Finnshyttans herrgård och väster om länsväg.

Minnessten

RAÄ-nummer Färnebo 14:1

Kommentar: Minnesstenen står strax norr om infarten från länsväg 246 till f.d. brukskontoret.

Hjulgrav och tvättstuga

Kommentar: Tvättstugan finns kvar men är förfallen. Hjulgraven, som tidigare hyst ett vattenhjul, kan ha tillhört den kvarn, stångjärnshammare, smedja eller såg, som tidigare funnits. (Se "2. Kort industrihistorik över Finnshyttan" ovan.)

RAÄ-nummer Färnebo 580:1

Sågverket och torkhuset

Kommentar: Se Fastighet Finnshyttan 1:27 E ovan och Kulturhistorisk inventering 1976. Sågverket med tillhörande torkhus var belägna på den södra sidan av den damm/vik, som har förbindelse med Lersjön via ett smalt sund. Sågverket låg intill vattnet och strax SO om detta låg torkhuset för plank och bräder. På sågverksområdet fanns brädgård och hög med sågspån. Sågverket och torkhuset finns ej kvar.

Byggnadsår sågverk och torkhus: 1922-1923

Orangeri

Kommentar: Se Fastighet Finnshyttan 1:27 H ovan och Kulturhistorisk inventering 1976. Orangeriet tillhörde Finnshyttans herrgård och låg strax väster om Kullen (Se Fastighet Finnshyttan 1:27 G) och norr om vägen till f.d. sågverk. Orangeriet finns ej kvar och är ej registrerat i den Kulturhistoriska inventeringen 1976.

Lusthus

Kommentar: Se Fastighet Finnsyttan 1:27 H ovan och Kulturhistorisk inventering 1976. Lusthuset tillhörde Finnsyttans herrgård och låg i herrgårdsparken NV om herrgården och söder om vägen till f.d. sågverk. Lusthuset finns ej kvar och är ej registrerat i den Kulturhistoriska inventeringen 1976.

Vattenkraftverk och lämningar efter första industribyggnaden

Kommentar: Låg och ligger vid bäckförgreningen SV om Finnsyttans herrgård och strax N om nuvarande industribyggnad. Den första äldre industribyggnaden, som O. Bergström uppförde, är från 1800-talet (se "2. Kort industrihistorik över Finnsyttan" ovan) och finns delvis kvar men är förfallen. Vattenkraftverket finns ej kvar.

Hundkyrkogård

Kommentar: Finns ej registrerad hos Riksantikvarieämbetet eller hos Skog & Historia. Platsen är ej registrerad på någon karta. På hundkyrkogården finns gjutjärnsplattor med namn uppsatta på järnstolpar. Dessa kan ha tillverkats vid AB Finshyttans Bruks gjuteri. Hundkyrkogården ligger på höjdryggen norr om f.d. AB Finshyttans Bruks brukskontor.

5. Kulturhistoriska lämningar öster om länsväg 246

Följande kulturhistoriska lämningar ligger öster om länsväg 246 och finns registrerade i Kulturhistorisk inventering 1976 och Skogsstyrelsens Skog och Historia. Fastighetsbeteckningen inom parantes är hämtad från den kulturhistoriska inventeringen.

ObjektID-nummer är hämtade från Skogsstyrelsens Skog och Historia (S&H).

Finnsyttan 1:27 (Finnsyttan 1:27 C)

Byggnadsår boningshus: 1900-1920 Byggnadsår uthus: 1900-1960

Kommentar från författaren: Huset namnges som Trasås enligt Skog och Historia. F.d. bostadshus och uthus finns ej kvar. Gården var tidigare bostadshus åt masmästaren (vid hyttan) och har kallats för Masmästarbostället. Husets byggnadsår, är enligt den kulturhistoriska inventeringen 1976, 1900-1920. Huset, som troligtvis från början var en gammal bergsmansgård, måste vara äldre än så. Huset finns med på Törnebohms berggrundskarta från år 1874.

ObjektID: 1027419 (S&H)

Husgrund

ObjektID: 1027547 (S&H)

Lastkaj

ObjektID: 1027511 (S&H)

Brolämning

ObjektID: 3062693 (S&H)

Utöver de ovan nämnda kulturhistoriska objekten finns, öster om länsväg 246 och söder om vägen till f.d. Finnshyttans järnvägsstation, ytterligare lämningar efter tre bostadshus med tillhörande uthusbyggnader. Dessa var Arrendatorgården och Österås samt ytterligare ett hus. Två av dessa bostäder (Arrendatorgården och Österås) finns registrerade i kommunens kulturhistoriska inventering 1976. I Skogsstyrelsens register över kulturhistoriska lämningar (RAÄ och S&H) finns inget av de tre husen registrerade. Samtliga tre husen finns ej kvar.

6. Sammanfattning

I denna sammanställning av Finnshyttans kulturhistoria 2018 redovisas de kulturhistoriska byggnader och lämningar mer utförligt, som ligger inom det detaljplanerade området vid Finnshyttan och väster om länsväg 246.

De kulturhistoriska lämningar, som är registrerade i RAÄ och S&H och som ligger öster om länsväg 246, har tagits med i denna sammanställning. Vidare har de bostadshus med uthus (nu lämningar), som finns med i den kulturhistoriska inventeringen från 1976 och ligger öster om samma länsväg, tagits med. Alla dessa lämningar öster om länsvägen berörs dock inte av detaljplanen. (Se "5. Kulturhistoriska lämningar öster om länsväg 246" ovan.)

Vid arbetet har Skogsstyrelsens register över de kulturhistoriska lämningarna studerats. Dessa register är hämtade från Skog och Historia (S&H) samt Riksantikvarieämbetet (RAÄ). Vid genomgång av dessa register kunde det konstateras att många kulturhistoriska lämningar ej fanns registrerade. Detta gäller både väster och öster om länsväg 246 genom Finnshyttans ort.

Vid den kulturhistoriska inventeringen 1976 har en del byggnader i anslutning till bostadshus ej blivit noterade och saknas således i fastighetsbeskrivningen. Orsaken till detta kan vara att byggnader rivits genom åren före inventeringstillfället.

Vid genomgången av de historiska källor, som använts i denna sammanställning (se "8. Källförteckning" nedan), kan följande sammanfattning göras över de kulturhistoriska byggnaderna och lämningarna inom det detaljplanerade området väster om länsväg 246 vid Finnshyttan. (Se 6.1 och 6.2 nedan.)

6. 1 Kulturhistoriska byggnader och byggnadslämningar

Enligt den kulturhistoriska inventeringen 1976 är de byggnader och byggnadslämningar, som består av bostadshus, uthus och jordkällare, från mitten och senare hälften av 1800-talet. Finnshyttans herrgård och annex byggdes omkring 1810 och den till herrgården hörande magasinsbyggnaden är från 1798.

Det hus, som kallades Jon-Minas hus (Övre Tranbo), är enligt den kulturhistoriska inventeringen 1976, byggt mellan åren 1850 till 1900. Det kan vara det äldsta kvarvarande huset, som direkt berörs av detaljplanen. Idag är huset dessvärre mycket förfallet. Hökbo, som enligt den kulturhistoriska

inventering ska ha byggts 1875, finns redan med på Törnebohms karta från år 1874 tillsammans med Jon-Minas hus.

Många byggnader uppfördes i sinnersten. Troligtvis är sinnerstenen tillverkad vid Finnshyttans hytta eller från någon annan hytta i trakten.

De byggnadslämningar som är kvar bör bevaras, där så är möjligt enligt detaljplanen. Byggnaderna har ett historiskt värde och intresse, då de anställda på AB Finnshyttans Bruk bodde där. Vid eventuell rivning bör sinnerstenarna och andra byggnadsmateriel tas om hand, där så är möjligt, att användas till framtida byggnadsvård.

Inom det detaljplanerade området finns eventuellt synliga kulturhistoriska lämningar, som bör inventeras och dokumenteras, då de ligger i direkt anslutning till de i detaljplanen planerade vägarna och bebyggelsen. Dessa är till herrgården hörande orangeriet och lusthuset. Vidare finns sågverksområdet med såg och torkhus samt uthus och jordkällare till bostadshus (se 4.1 och 4.2 ovan). Denna inventering och dokumentation utgör inget hinder att genomföra detaljplanen.

6.2 Övriga kulturhistoriska lämningar

Inom det detaljplanerade området finns övriga kulturhistoriska lämningar utöver bostadslämningar (se 4.2 ovan). Några av dessa bör inventeras och dokumenteras, då de ligger i direkt anslutning till de i detaljplanen planerade vägarna och bebyggelsen. Denna inventering och dokumentation utgör inget hinder att genomföra detaljplanen.

En synlig och registrerad lämning är den minnesten, som står norr om infarten från länsväg 246 till f.d. brukskontoret. Ligger i området för planerad väg.

En annan synlig lämning är hundkyrkogården med sina gjutjärnsplattor på järnstolpar. Denna plats bör registreras som kulturhistoriskt minnesmärke, då den ingår i brukshistorien om Finnshyttan. Hundkyrkogården ligger i direkt anslutning till den planerade bebyggelsen.

Hjulgraven, varpå en tvättstuga byggts, kan i framtiden undersökas ur ett industrihistoriskt perspektiv. Hjulgraven påverkas inte av den föreslagna detaljplanen.

Hyttområdet, Finnshyttans första industribyggnad (AB Finnshyttans Bruk) och vattenkraftverket berörs ej av detaljplanen, men kan i framtiden undersökas ur ett industrihistoriskt perspektiv.

7. Slutkommentar angående detaljplanen för Finnshyttan och de kulturhistoriska byggnaderna och lämningarna inom denna

Filipstads kommun kommer i dagsläget inte att ta fram några nya detaljplaner för Finnshyttan eller komplettera den nu föreliggande, som kan påverka de kulturhistoriska byggnaderna och lämningarna.

Filipstads kommun har inför detaljplanen genomfört en kartläggning av Finnshyttans kulturhistoriska byggnader och lämningar, som redovisas ovan i denna rapport från år 2018. I kartläggningen har kommunens kulturhistoriska inventering från år 1976 använts. Vidare har Skogsstyrelsen register över historiska lämningar, som återfinns hos Riksantikvarieämbetet samt Skog och Historia, studerats. Filipstads kommun anser att de områden i Finnshyttan, som berörs av detaljplanen, är väl dokumenterade beträffande kulturhistoriska byggnader och lämningar.

Filipstads kommun säkerställer att de kulturhistoriska lämningarna, som finns inom det detaljplanerade området och som inte berörs av de enligt detaljplanen planerade vägarna och bebyggelsen, inte skadas. Detta genom att största aktsamhet och hänsyn tas vid grävarbeten, så dessa lämningar inte rubbas, ändras eller övertäcks.

Vidare kommer Filipstads kommun att synliggöra de kulturhistoriska lämningar, som kan vara av intresse för allmänheten. Detta i bildningssyfte och förståelse för den industri- och byggnadshistoria, som är förknippad med Finnslyttan. Uppsättande av informationsskyltar och slyröjning kan vara ett led i detta.

Filipstads kommun anser inte att någon arkeologisk undersökning inom detaljplanen, genom utgrävningar av kulturhistoriska lämningar eller upptagande av undersökningsdiken i syfte att påträffa sådana, är motiverad. Detta med anledning av vad som beskrivits ovan i denna rapport angående de kända kulturhistoriska lämningarna och dess särart. Arkeologiska utgrävningar kan dock aldrig uteslutas om framtida okända och ej dokumenterade lämningar påträffas vid verkställandet av detaljplanen. Finnslyttan är en gammal hyttby med järntillverkning. I dagsläget finns inget som talar för att det kan finnas okända lämningar inom det detaljplanerade området.

Något hinder utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv, att verkställa den föreslagna detaljplanen över vägar, bostadsbebyggelse och småbåtshamnar i Finnslyttan, föreligger inte. Detta om man tar fasta på vad som sagts ovan i denna slutkommentar angående detaljplanen för Finnslyttan.

Filipstad 2018-04-10

Per Brattén

8. Källförteckning

Litteratur:

En bok om Filipstad. 1961. Minnesskrift med anledning av Filipstads 350-årsjubileum. Filipstad.

Vår Stad Filipstad. Nr 18. 2000. Utgiven av Filipstads Gille. Filipstad.

Värmlandsberg. Atlas över Sveriges bergslag. 2003. Jernkontorets Bergshistoriska utskott, serie H 117. Jernkontoret och Riksantikvarieämbetet. Jernkontoret Stockholm.

Brattén, P. 1981. Hyttor inom Filipstads kommun. Filipstad.

Furuskog, J. 1924. De värmländska järnbruken. Filipstad.

Filipstads kommun:

Kulturhistorisk inventering 1976

Plankarta med grundkarta över Finnshyttan 2017

Äldre kartor (se 3.1 ovan):

Kartorna återfinns i arkivet med olika kartförvaringsnummer. Kartorna återfinns i Hyllplan A-D och Arkivets Rullfack.

Hyllplan A-D

B:2 Karta över Färnebo Härad år 1896. Häradet kartlagt åren 1868-74 och översatt åren 1894-95. Skala 1:50000.

D:2 Översiktskarta år 1944 över bland annat trakten norr om Filipstad med Finnshyttan i Färnebo socken i Värmlands län.

Arkivets Rullfack

H 2 Fotokarta över Filipstad. Flygfotografering år 1949. Upprättad år 1951.

I 2 Karta över Filipstads ägor år 1696. Avritad år 1895.

Övriga kartor:

Övriga äldre kartor (se 3.2 ovan):

Ekonomiska kartan från åren 1883-1895.

Törnebohm, A.E. Karta öfver Berggrunden inom Filipstads Bergslag eller Fernebo Härad i Wermlands län år 1874.

Karta över förslag till avstyckningsplan å ett område inom Finnshyttan 1:9 Färnebo socken Värmlands län upprättad år 1946. Skala 1:2000.

Skogsstyrelsen:

Karttjänster:

Skog & Historia (ObjektID-nummer, koordinater och beskrivning)

Riksantikvarieämbetet (RAÄ-nummer, koordinater och beskrivning)

